

Lümända Valla TEATAJA

NR 38

Juuni 2009

Kokkuhoiu ja kokku hoiu aasta

Käesolev aasta on mitmes mõttes eriline. Kõigepealt tunnetab iga valla-kodanik omal nahal, et majandussurutis mõjutab tegevusi nii kodus, vallas kui ka riigis tervikuna. Vallaeelarve sai sel aastal 33% väiksem kui mullu. See tähendab vähem võimalusi arendustegevuseks, aga ka inimeste otsese toimetuleku toetamiseks. Kokku tuli tõmmata ka valla ametnikkonda: ametikohti on üheksast saanud 6,6. Hea on see, et maksude laekumine eelarvesse ei ole oluliselt vähenenud ja oleme konservatiivse planeerimise juures tänaseni plusspoolel. Omapoolse rahalise panuse suurendamiseks ootavad mitmed projektid rahastamisotsuseid. Kauaoodatud maaelu edendamise Leader-programm on avanenud ja kalanduse-merenduse oma avanemas aasta teisel poolel.

Valminud on Euroopa Liidu rahastatud suurprojekti raames vee- ja kanalisatsiooni torustike ning pumbamaja rekonstrueerimine Lümända keskuses, edasi minnakse ühisveevõrgu rajamisega Koimla külas. Lõpuks on aeg nii kaugel, et saab alustada puurkaevude rajamisega hajaasustuse veeprogrammi raames.

Palju poleemikat tekitanud teede remondile pani piiri riigipoolse toetuse kolmekordne vähenemine. Sellele vaatamata peaks teede parem olukord välja paistma eelolevatel aastatel. Lasteaia tee sai mustkatte, kuid teetolmu vähendamiseks Kulli külas raha ei jätkunud ja seal tuli piirduda üksnes kiirust piiravate märkidega.

Suve lähenedes tunnetame üha enam, et see aasta on suurte rahvaürituste aasta, ennekõike laulu- ja tantsupidude aasta. Maa-konna tantsupidu on juba toimunud, üleriigilisteks üritusteks saavad valla kaks laulukoori ja kaks tantsurühma veel lihvi anda. Ühislaulmise üritused juhata sisse Iff Leedri külaküüni kontserdiga. Lisaks on meie korraldada XXV Viidumäe mängud. Seega võib kokkuhoiuaastat nimetada ka kokku hoiu aastaks!

Kolmandaks eriliseks on tänava toimuvad valimised. Euroopa Parlament on valitud, sügisel saame aga valida uue volikogu. Siin ootame vallaelanike aktiivsust. Külaelu aktiveerumine ja küla-vanemate valimine on valimistele heaks eelduseks.

Mõnusat Jaanipäeva ja rahulikku suve soovides,

Tarmo Pikner

Vallaametnike vastuvõtuajad ja puhkused

Lümända vallavalitsus on avatud kodanike vastuvõtuks igal tööpäeval kell 9-13 ja 14-16.

Tarmo Pikner

Vallavanem: tel 45 22 751, 50 46 396

vallavanem@lymanda.ee

Puhkus: 01.06-07.07.2009

Eevi Kiks

Vallasekretär: tel 45 22 751

sekretar@lymanda.ee

Puhkus: 13.07-19.08 ja 07.09-13.09

Katrin Trumann

Rahandus- ja arendusspetsialist:

tel 45 22 754, 53 020 359

arendus@lymanda.ee

Puhkus: 22.06-26.06 ja 20.07-12.08

Eve Jõgi

Vanemraamatupidaja: tel 45 22 754

raamat@lymanda.ee

Puhkus: 22.06-26.06 ja 06.07-10.08

Ain Silts

Ehitus- ja maaspetsialist:

tel 45 22 757, 53 302 761

ehitus@lymanda.ee

maa@lymanda.ee

Puhkus: 01.07-07

Lea Isup

Keskkonnaspetsialist

E, K, R 9-13, 14-16

tel 45 22 755

keskkond@lymanda.ee

Puhkus: 01.07-14.08

Jelena Pšenitšnaja

Hoolekandetöötaja:

E 8.30 - 12.00

T 8.30 - 16.00

N 8.30 - 17.00

tel 45 22 752, 53 043 373

sotsiaal@lymanda.ee

Lümanda vallavanem

LÜMANDA KOOL – MÕISTUSE JA SÜDAMETUNNISTUSEGA

Lümanda kooli 113. kooliaasta on jõudnud lõpusirgele. 3. juunil said tunnistuse 1.-8. klassi õpilased, 9. klassi lõpuaktus toimub 18. juunil kell 15.00.

Tänavune õppeaasta on olnud töö- ja tegude-rohke, samas toonud koolijuhile juurde ka muresid. Aastalõpu kokkuvõtteid tehes valmistasid suurt rõõmu paljude õpilaste head ja väga head õpitulemused ning Lümanda koolilaste jätkuv edukus nii maakonna kui ka vabariiklikel olümpiaadidel, konkurssidel ja võistlustel.

Selle õppeaasta märksõna koolijuhtimises oli **RIIKLIK SISEHINDAMINE**. Olime maakonnas esimene kool (SÜG, KG ja Muhu PK on sisehindamise läbinud projekti raames), kes oli valmis seda töömahukat protseduuri ette võtma ja ka õnnestunult ära tegema. Sisehindamine hõlmab kõiki kooli valdkondi alates finantsjuhtimisest kuni tervisekaitсени välja. Põhjalik aruanne sai esitatud Riikliku Eksami- ja kvalifikatsioonikeskusele novembris, jaanuarist märtsini tutvus nõunik Tarmo Post põhjalikult meie kooli töökorralduse ja dokumentatsiooniga. Tänaoleks oleme ka saanud detailse tagasisidearuande, kus märgitakse palju rõõmutavat: kool on avatud, hea meeskonnatöö, õpilased on teotahtelised ja positiivse ellusuhtumisega, erialaspetsialistide olemasolu, hästi toimivad tugisüsteemid, õpilaste ja personali tunnustamine, hea kooliõhkkond, ilus ja puhas õpikeskkond, looduskallak, töö andekate õpilastega, õpetajate suur valmisolek enesetäienduseks, pidev töö erivajadustega õpilastega, koolist väljalangevuse puudumine

ning rikkalik huvi- ja sporditegevus. Tarmo Post lõpetab oma aruande lausega, et Lümanda koolilt on teistel palju õppida. REKK tunnustas kooli järgmise kohustusliku sisehindamistähtaja pikendamisega kolmelt aastalt kuuele aastale.

Sel kevadel lõpeb meie kooli õnnestunud **PIKAPÄEVAKOOLI** projekt. Kahel aastal osutus Lümanda põhikool väljavalituks, kes sai 258 000 krooni toetust pikapäevalastele soodsa õpikeskkonna loomisel, millest tasustati PPK-õpetajate töötasu, soetati arendavaid mängu ja 2 aastat said õpilased teise tasuta koolieine päevas. "Pika päeva" vajalikkust näitab, et seal osales 49% õpilastest.

Laskumata koolielu detailidesse, tahaksin rõhutada olulist osa kooli heas toimimises – Lümanda valla inimeste toetav ja positiivne suhtumine kooli. Eelkõige muidugi lastevanemate hool ja vaev, kes igal hommikul oma lapsed kooliteele saadavad, aga ka vallaelanike toetus oma koolile. Sel aastal andsime sarnaselt eelmistele välja 3 kooli tänukirja täiskasvanutele: **Norma Helde**, kes on 15 aastat Lümanda lapsi KG-s ujuma õpetanud, kooli vilistlased **Liivar Lindau ja Indrek Vaher**, kes kinkisid koolile vitraažakna ja töid hulgaliselt materjale käsitöö ning töö- ja tehnoloogia-õpetuse tundideks.

Kooliaasta lõpetuseks tahaksin kõiki kooliga seotud häid inimesi tänada meeldiva ja tulemusliku koostöö eest ja soovida eelolevaks suveks head akude laadimist!

Lümanda Põhikooli direktor Tiina Talvi

“TARKUS TARVILINE VARA, ÕPIN HOOLEGA!”

2008/2009 õppeaasta kiituskirjaõpilased

Nii võiks tõlgendada vanasõna meie kooli õpitemumuste põhjal. Kiituskirjaga väga hea õppimise eest tunnustati 13 I-VIII klassi õpilast: **David Lüüding, Diane Lüüding, Iris Piirsalu (1. kl) Kristin Himmist, Karl-Alder Kuivjõgi, Lisett Nurja, Gerli Rakaselg,**

Stiiven Sirgo, Sander Suurna (2. kl), Marie-Elis Kuivjõgi (3.kl), Aleks Teller (4. kl), Hardo Niit (6. kl) ja Krista Tuuling (8. kl); see moodustab 19% õpilaste koguarvust.. Lisaks õppis neljadele-viitele veel 34 õpilast (49%). Seega on hästi ja väga hästi õppivaid lapsi 68%, kooli õppeedukus on 95,7%. Aastahinnete keskmiseks kujunes I-IX klassini 4,45.

Väga heade tulemuste eest üksikutes õppeainetes (aine kiituskiri) pälvisid tunnustuse **Kairi Rakaselg** (4. kl eesti k), **Andra Kuivjõgi** (5. kl muusika, kunst), **Kätlin Kask** (5. kl muusika), **Helena Lindau** (6.kl muusika), **Andre Treirat** (6.kl inglise k) ja **Helena Kuivjõgi** (7. kl eesti k, bioloogia, kehaline kasvatus).

Igal aastal tunnustatakse kooli tänukirjaga kõige tublimaid õpilasi, kes õppetööle lisaks on saavutanud silmapaistvaid tulemusi muudel aladel, sel aastal pälvisid tunnustuse **Hardo Niit** (edukad tulemused purjetamises, kergejõustikus, matemaatikas), **Kristo Õunap** (purjetamises), **Helena Kuivjõgi** (kergejõustikus), **Krista Tuuling** (kirjandusolümpiaadil). Parimaid õpilasi tunnustatakse veel kooli autahvliitele kandmisega.

Enamasti peitub edu võti õpilase järjepidevuses, eneseületamises, kohusetundes, aga tulemuste taga on ka õpetajad, juhendajad, kodude tubli toetus. Kõigile teile kosutavat suvepuhkust, et jaksaks sügisel uute eesmärkide poole rühkida.

Üheksandal klassil on aga käes pingeline aeg – lõpueksamid. Võib vist olla üsna kindel, et 8 noort – **Kuldar Kallas, Leen Lindam, Kristjan Ninn, Ann Raun, Priit Salong, Liis Sepp, Anett Sirgo ja Eva-Kristina Vatsfeldt** – astuvad 18. juunil väärikal sammul järele oma esimesele LÕPUTUNNISTUSELE. Olgu nende lend tahtekindel ning sihipärane.

Lümanda Põhikooli õppealajuhataja Liia Raun

AINEOLÜMPIAADID JA KONKURSID ON TASEME NÄITAJAD.

Sel kooliaastal jätkus meie õpilaste aktiivne osalemine aineolümpiaadidel ja võistlustel. Kokku võeti osa **14 olümpiaadist**: vabariiklik kirjanduse olümpiaad (1 õpilane), maakonnas geograafia (6), bioloogia (10), emakeel (4), 6. klasside õpioskuste olümpiaad (võistkond 5 õpilasega), matemaatika (3), keemia (2), lingvistika (1), algklasside aineolümpiaadid (4), internetipõhine vabariiklik ühiskonnaõpetuse olümpiaad 9. kl (8), käsitöö ja kodundus (1), töö- ja tehnoloogiaõpetus (1) ning inglise keel (2). Lisaks olümpiaadidele toimus ka 2 ainevõistlust: Nuputa-võistlus matemaatikas (meeskondlik, 4 õpilast) ja rahvusvaheline matemaatikavõistlus Känguru (19). Parimaks olümpiaaditulemuseks oli 8. klassi õpilase **Krista Tuulingu** saavutatud 6. koht üleriigilisel kirjan-dusolümpiaadil, juhendajaks

õpetaja Liia Raun. Esikümnesse mahtusid maakondlikel olümpiaadidel järgmised õpilased: emakeeles Helena Kuivjõgi 3.-4. koht, Krista Tuuling 3.-4. koht, Ann Raun 10. koht; tööõpetuses Priit Salong 3. koht, bioloogias Hardo Niit 7. koht, matemaatikas Priit Salong 4. koht, Hardo Niit 10. koht, emakeel Kairi Rakaselg 9. koht, käsitöös Liis Sepp 5. koht ja kodunduses 8. koht. Vabariikliku Känguru-võistluse hinnatud saavutus on 6. kl õpilase **Hardo Niidi** 25. koht 3537 osaleja hulgas.

Olümpiaadidel ja ainekonkurssidel osales kokku **32 õpilast**, mis on väga suur arv. Omamoodi rekordi püstitas sel aastal 9. kl noormees **Priit Salong**, kes osales kokku 7 olümpiaadil. “Edetabelis” järgnevad talle Eva-Kristina Vatsfeldt, Krista Tuuling ja Hardo Niit, kes osalesid 4 olümpiaadil-võistlusel.

Lümanda kooli viimaste aastate kaubamärgiks on olnud õpilaste **uurimistööd**. Sel aastal käidi korduvalt vabariiklikel konkurssidel – sügisel toimunud Mini-teaduspäeval hindas žürii laureaadi tiitliga **Liis Sepa** ja **Anett Sirgo** uurimistööd “Maismaatigude arvukus ja liigirikkus Lümanda vallas Saaremaal” ja **Ann Rauna** uurimust “Harilik luuderohi Soeginina panga metsas

Saaremaal”. Kevadel jõudsid Liis Sepp ja Anett Sirgo oma tööga tugevas konkurentsias Archimedese uurimistööde konkursil II, suulisesse vooru ja said seal kõrge 4. koha. Ann Raun kaitses oma uurimust vabariiklikul keskkonnaalasel uurimistööde konkursil Tartus suulises voorus, jõudes 10 parima hulka.

Lümanda Põhikooli õpetaja Tiina Niit

HUVITEGEVUS ARENDAB ÕPILASE VÕIMEID

Õppeaasta jooksul toimus meie kooli õpilastele 50 üritust – neist 16 suuremat ülekoolilist ning 16 väiksemat ettevõtmist. Väljaspool kooli osalesime 16 üritusel, sealhulgas osalesid õpilased 3 korda teadustööde konkurssidel, 6 korda kunsti- ja 2 korda muusikakonkursil. Aasta jooksul õpiti mitmeid eeskavasid, mille kaudu arendatakse õpilaste esinemis- oskusi. Algklasside taidluspäevale kandideeris 2 kava, edasi maakonda pääses 2. klass. Aasta jooksul oli 5 teatrikülastust nii väiksematele kui ka suurematele õpilastele.

Olulisemad kooliüritused olid õpetajatepäev, isadepäev, jõulukontsert ja jõulupidu I poolaastal, kooli 113. sünnipäev, sõbrapäev, vabariigi aastapäev, õpioskuste olümpiaad ja emadepäeva kontsert II poolaastal. Kõigi nende ettevõtmiste kaudu süveneb koostegemise rõõm, süveneb oma kooli tunne. Meie kool korraldas sügisel ka Saaremaa koolidele õpilasesinduste õppepäeva. Maakondlikult projektikonkursilt „Puu- ja köögiviljapäevad Saaremaa koolides” saime peapreemia.

Konkurssidel olid edukamad: Liis Sepp on maakondliku taimeseadekonkursi ja kultuuripäevade kunstikonkursi 3. koht, kõnekonkursi 4. – 5. koht, Ann Raun kultuuripäevade kunstikonkursi 3. koht, Eva-Kristina Vatsfeldt etlemiskonkursi laureaat, Mihkel Raud sama konkursi eripreemia vääriline, Leen Lindam – tänukiri Ruta Kruuda Fondi essee-

konkursilt, kõnekonkursi 6.-10.koht, Kadi Kangur laulukonkursi „Rannalapse laulud” esikoht, Kristel Tikerperi ja Andra Kuivjõgi duettide 3. koht Saaremaa koolinoorte kultuuripäeval, Lauri Trumann, Eva Mihkelson, Lisett Nurja, Gerli Rakaselg, Siljan Kasela, Laura-Maria Jõgi, Anti Väli – edukad erinevatel joonistusvõistlustel, kogu 2.

klass – rahvaluule preemia algklasside taidluspäeval, Kadi Kangur, Aleks Teller, Kairi Rakaselg – E. Valteri elu ja loomingu viktoriini 4. koht ning Mark Kiks, Helena Lindau ja Kertu Tuuling 6. koht. Loodame, et nii mõnigi loetletud õpilastest seob oma tuleviku lapsepõlvest alguse saanud huvidega.

Lümanda Põhikooli huvijuht Pille Jõgi

Sellekevadine orienteerumispäev Mändjalas

ka individuaalarvestuses. Ära märkimist väärivad kindlasti maakonna sisekergejõustikus kahekordseteks meistriteks kroonitud **Hardo Niit ja Helena Kuivjõgi**. Medaleid saavutati jooksukrossilt: Kätlin Kask ja Kristjan Ninn. Kooli kergejõustiku absoluut-edetabelitesse tegid parandusi Kristjan Ninn ja Kuldar Kallas. Klasside edetabeleid korrigeerisid ja on mitmel alal esirinnas Marie-Elis Kuivjõgi, Kätlin Kask, Hardo Niit ja Kristjan Ninn.

Märkimist ja tunnustamist väärivad kindlasti õpilased ja nende pered, kes tegutsevad ise erinevatel spordialadel ja võistkondades ning võistlustel. Saaremaad on esindanud jalgpallurid Martin Mägi, Kristo ja Kuldar Kallas, endiselt on Eesti tasandil üliedukad purjetajad Hardo Niit, Kristo ja Martin Õunap. Hardo ja Kristo kuuluvad Eesti koondisesse Optimisti klassis. Ratsutamises teevad esimesi samme Andra Kuivjõgi, Kätlin Kask, Kristel Tikerperi ja Marie-Elis Kuivjõgi. Vabariigis on tantsuturniiridel edukas olnud Karl-Alder Kuivjõgi, tantsurühmas tantsib Kertu Tuuling. Tennisetreeningutel osalevad Helena ja Marie-Elis Kuivjõgi.

Lisaks eelpool nimetatud sportlastele tuleks veel mainida I-V kl treeningrühmas väga järjekindlalt osalenud õpilasi – Anti Väli, Robert ja Sander Suurna, Tenno Kaskmäe, Elis Armuand, Karl-Alder Kuivjõgi, Martin Mägi, Ott-Kaarel Tõru, Laura-Maria Jõgi ja Stiiven Sirgo.

Edukat ja turvalist spordisuve kõigile!

Lümanda Põhikooli õpetaja Urve Vakker

KOOLIÕUEST KAUGEMALE

Meie õpilased ja õpetajad on kooliaasta jooksul käinud erinevate projektipäevade raames jalgsi- ja jalgrattamatkadel Lümanda vallas, õppeekskursioonidel Saaremaal ja sel aastal ka välismaal – Rootsis. Sügis-talvisel perioodil külastati Kuressaares Keskraamatukogu, Linnateatrit, võeti ette jalgsimatku sügisesse metsa ja korraldati õppepäev Merepäästkeskusesse. Jõulude eel külastati Pilguse mõisa, kus vilditi, tehti seepi ja tutvuti mõisas toimuvaga. II poolaastal said õpilased osa toredatest projekti-

loolisi paiku (Pilguse mõis, Soeginina, Elda, A. Hindi sünnikodu) ja 3.-4. kl võttis ette reisi Sõrve säärede. 5.-7. klass kaes naabersaare Hiiumaa tegemisi ja 8. klass külastas kogunisti Rootsi Kuningriiki. 9. klass aga on plaaninud oma lõpureisi St Peterburgi, mis saab teoks peale lõpueksameid 21.-23. juunil.

Kooli toredaks traditsiooniks on saanud ka kevadised jalgsi- ja jalgrattamatkad. 3.-4. klass võttis ette lausa 25 kilomeetrise ringi Matka sihtmärkeiks

Lümanda Põhikooli hoolekogu

29.mail, andis hoolekogu esindus (Reet Laht ja Liisi Kuivjõgi) üle igaaastased raamitud tunnustuskirjad ja rahalise preemia.

Tunnustuskirja saajad:

ANETT SIRGO - MITMEKÜLGSEIM ÕPILANE

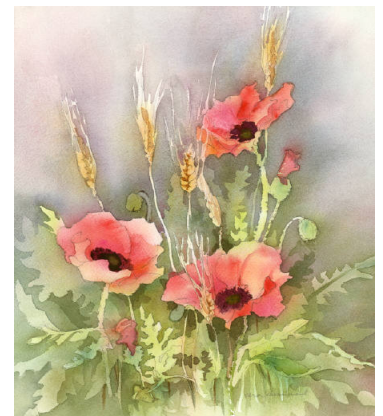
PRIIT SALONG - AASTA ÜLLATAJA

LIIS SEPP - HINNATUIM KAASÕPILANE

Hoolekogu selle koosseisu kolm tööaastat on läbi saanud. Sügisel valivad lapsevanemad oma seast uued liikmed.

Täname toetuse ja usalduse eest!

Kevad

Väljas soe ja rõõmus kevad. Põõsast hüppas välja orav, ütles: "Küll on soe ja hea, tuppa minema ei pea."

(Kairi Rakaselg, 4. kl)

Mida huvitavat toimub Lümanda Lasteaias...

Jaanuarikuu lõpus tähistas lasteaed oma 40. juubeliaastat väikese sünnipäevapeoga. Sünnipäevaks sai lasteaed ka nime – Karu-Kati Lasteaed! Muusikaõpetaja Ülle Reinsoo tegi teemakohase laulu ja viisistas selle. Sünnipäevakülalistel oli juba võimalik seda laulu kuulda. Nimed said ka rühmad. Väikeste rühmas on väikesed Jänkukesed, suuremad aga Mõmmikesed.

Lasteaiaelu kulgeb oma rada ja see tähendab, et iga päev toimub midagi huvitavat. Peetakse rahvakalendri tähtpäevi, laste sünnipäevi, õpitakse, mängitakse, käiakse matkadel.

Aprillikuus toimus lasteaia laulupäev. Osaleda said kõik, kes soovisid mikrofoniga tutvust teha. Soovijaid jätkus. Valiti publiku lemmikud, kelleks said Kristina Vammus ning vennad Gert ja Mark Lonks. Sanna-Reesi Hoogand ja Eva Ratas käisid maakonna lauluvõistlusel koos Ülle Reinsooga. Sanna-Reesi sai eripreemia publiku lemmikuna.

Aprillikuus toimus veel lasteaia teatrifestival. Ettevalmistused kestsid kaua, takistuseks haigusperioodid, aga üritus toimus ja oli väga tore. Väikesed Jänkukesed proovisid esinemisjulgust lastenäidendiga “Karujõmmi sünnipäev”. Kogu rühma lapsed olid küllised – linnukesed, karukesed, jänkukesed.

Karu-Jõmmi osas esines Erik Ignatovitš.

Mõmmikeste rühma lapsed proovisid kätt juba raskema tükiga, selgeks õpiti “Lumivalgeke”. Lumivalgeke osas esines väga julgelt ja toredasti Sanna-Reesi Hoogand, Kuri Võõrasema oli Eva Ratas, Jahimees Artur Melnik, printsii osas Kristo Ninn. Kostüümid ja sobiv lavakujundus (lapsevanem Terje Tarkmeel) täitis oma osa ja etendus oli väga tore. Kõik lapsed esinesid, kes põialpoisina, kes lillena. Lapsed said esinemiskogemuse ja ehk on nende seas ka tulevase lavalaudadele jõudjaid.

16. mail tulid lapsevanemad ja lasteaia töötajad kokku, et ära teha väga suur töö: korrastati lasteaia

mänguväljak. Lammutati vanad ja katkised asjad, korrastati ja paigaldati võimlemiseks sobivaid vahendeid, kaeti liivaga kiigedalused ja mänguplats, värviti ja parandati aeda, sekka muudki. Töö lõpetamisel istuti ühislauas ja maitsti Salme Berensi ja Kairit Ranna keedetud hernesuppi. Peeti plaane ja arutati, mida veel teha, millal ja kuidas. Oleme oma vanematele väga tänulikud!

19. mail käisime Mõmmikeste rühma ja suuremate Jänkukesetega Mihkli talu muuseumis

Muuseumis meid juba oodati ja Tiina Ojala juhendamisel saime tutvust teha vanaaegse taluköögiga, vaadata, kuidas kaevust vett kätte saadi, proovida, kuidas käsikivi ringi käib. Vaatamist oli palju! Mõnusa väsimusega einestati lähedalasuvas välikohvikus. Saime veel veskit uudistada ja kiigel kiikuda.

Tominunud on veel väikene lasteaia hüvastijäturis lõpetajatele. Vaatasime, kuidas näevad välja vanapagana jalajäljed Odalätsil, kus asub Suure Tõllu poolt pealt lükatud kiriku kellatorn Kihelkonnal ja uudistasime Pidula kalakasvatust.

28. mail oli üheaegselt nii rõõmus kui kurb päev. Saatsime kooli 6 kaaslast endi seast, mis tegelikult on ju tore! Aga mängukaaslased ja lasteaia töötajad jäävad neid särasilmi taga nutma. Kooli lähevad Eva Ratas, Kristo Ninn, Artur Melnik, Markus Melnik, Kerli Kask ja Martin Trumann. Aga selline on elu! Ja selles seisneb meie töö!

Ootame endi sekka uusi mängukaaslasi, et täita tühjaksjäänud kohad. Avalduse blanketi saab lasteaia, täita võib kohapeal või saata meili teel. Lasteaia meiliaadress on lasteaed@lymanda.ee.

Juulikuus on lasteaed kollektiivpuhkusel. Ülejäänud ajal töötame ja tulla võib iga päev, hommikupoole, kuid parem oleks kokku leppida telefoni teel: 45 76 346. Ootame!

Ilusat suve kõikidele soovides,
Anne Tšernovitski
Lümanda lasteaia juhataja

Tähtsad toimetamised valla kultuurielus

Vanarahvatarkus ütleb, et tibusid loetakse sügisel. Kultuuritöös on pigem vastupidi. Tibude lugemise aeg toimub kevadel. On rõõm teada anda valla-rahvale, et kultuurihooaeg (sügis 2008 – kevad 2009) on tublidele isetegijatele olnud edukas. Pingsat tööd laulude, tantsude ja näitlemisega on tehtud pikkadel sügise- ja talveõhtutel. Õpitu tulemused on kandnud vilja ja andnud suurepäraseid tulemusi. Helle Kesküla juhendamisel toodi Taritu ja Lümanda näiteringi koostööna lavale pooleteistunnine jõuluetendus "Metsalapsed", mida etendati Lümanda kultuurimajas neljal korral. Publiku huvi jagus. Küllastajaid oli Tornimäelt, Astest, Kärlalt, Kuressaarest ja loomulikult oma valla rahvas. Sama etendusega osaleti ka IX vabariiklikul külateatrite festivalil, mis toimus 1.-3. mail Saaremaal Salme Rahvamajas. Lisaks veel Taritu näiteringi poolt etendatud Helle Kesküla lavastus A. Jakobson "Viirastused". Siinjuures ei saa märkimata jätta, et žürii poolt pälvis tunnustuse (parima naisnäitleja preemia) Aili Salong väga hea peaosatäitmise eest etenduses "Viirastused".

3.-5. juulini toimub Eesti vabariigi suursündmus – XXV üldlaulupidu ja XVIII tantsupidu ühispealkirjaga "ÜhesHingamine". Suurele peole pürgivad kollektiivid (tantsurühmad, koorid jne.) registreeriti 2007. aasta detsembris. Meie vallast sai kirja Taritu segakoor (juhendaja Reet Laht), Lümanda külakoor (juhendaja Ülle Reinsoo), Taritu segarühm Lender (juhendaja Aili Salong) ja Lümanda laste segarühm (juhendaja Ulvi Põld). Peo repertuaari õppimisega alustati 2008. aasta kevadel. Nii lauljad kui tantsijad koos juhendajatega on näinud suurt vaeva ja teinud ära tohutu töö keeruka repertuaari omandamisel. Koorilauljatel tuli ära õppida 17 laulu. Oi neid koori proove, mis toimusid suisa kolm korda nädalas! Ega tantsudega lihtsam olnud. Sai osaletud tantsulaagrites (lasterühm 2x Viimsis), korraldatud pikki tantsupäevi. Pinge oli suur. Tuli ju õpitu ülevaatustel suurtele juhtidele ette laulda-tantsida ja teha seda hästi, et osutada valitute hulka pääsemaks üldlaulu- ja tantsupeole. Konkursisõel üle vabariigi oli väga tihe. Seda enam on uhke tunne teada anda, et nii Taritu kui Lümanda koor läbisid konkursi edukalt ja on laulnud ennast suurele peole. Ega siis tantsijad lauljatele alla jäänud. Peo pääse on lunastatud hea esinemisega ülevaatusel nii Taritu segarühmal "Lender" kui Lümanda laste segarühmal. Arvuliselt kokku on Lümanda väikesest vallast suurele peole minemas 72 lauljat-tantsijat s.o. peaegu 1/10 valla elanike arvust (878). Suur ja südamlilik tänu tubli töö eest kooride dirigentidele Reet Lahele ja Ülle Reinsoole, kõigile lauljatele- tantsijatele ja nende peredele toetuse eest.

Eraldi kiidaks lasterühma tantsijaid, sest sama koosseis läheb suurele peole teist korda. Kaks aastat tagasi tantsis rühm vabariiklikul koolinoorte peol – Andra Kuivjõgi, Kätlin Kask, Kristel Tikeperi, Martin Õunap (5.kl); Liisa Kuusk, Helena Lindau, Mailis Mägi, Kertu Tuuling, Mark Kiks, Ardo Niit, Ainar ja Andre Treirat (6.kl); Helena Kuivjõgi, Merlin Ader, Sander Toop, Kevin Roost, Kristo Õunap, Argo Treirat (7.kl). Tõeliselt tublid ja toredad tegijad, kes õppetöö, spordivõistluste ja kõigi muude tegemiste kõrval leiavad aega rahvatantsuga tegelemiseks. Tänu koolile hea koostöö eest! Aitäh, lapsevanemad, tugeva õlatunde ja toetuse eest!

Koorilauljail ja tantsijail jagub suuremaid ja väiksemaid esinemisi kogu suveks. Laupäeval toimus Kuressaare staadionil Saare maakonna 44. tantsupidu "Üle aia vaadates". Lümanda vald oli maakonna peol esindatud 5 tantsurühmaga: Taritu "Lender", Lümanda "Mõnusad", Lümanda naisrühm "Kabujalake", Lümanda lasterühm ja Karala küla segarühm. Kokku 60 tantsijat. Kui valdade kaupa osalejate arve vaadata, siis meist eespool oli ainult Kuressaare linn

Soovime kaunist, päikselist saabuvat suve huvitavate ettevõtmistega ning rohkem üksteise mõistmist ja head tahet kaaskodanike suhtes.

Lümanda valla kultuuritöötajad Aili ja Ulvi

Kultuuri- sündmused

Teadmiseks
SEENIORITELE!

Kolmapäeval, 10. juunil
teeme väljasõidu Karalasse
Kogunemine kell 11.30
Lümanda kultuurimaja
juures. Karalas ootab Kaja
Juulik, kes teeb mööda
küla väikese ekskursiooni,
millele järgneb piknik ja
kohtumine Karala
pensionäridega.
Info: 53 01 8223 Ulvi Põld

Laupäeval, 11. juulil
kell 19.00

Lümanda söögimaja õuel
V MERELAULUDE ÕHTU
Üles astuvad: Kihnu Virve
oma laste-lastega
ansambel "Kihnupoisid",
Jaen Teär vanade
meremeeste lauludega,
Lümanda koor
Albert ja Lembit Uustulndi
lauludega.
Ühislaulude vankri
vedajaks on koor ja
Merike Olo akordioniga.
Kohapeal saadaval ka
V merelaulude lauluvihik.

Laupäeval 18. juulil
kell 20.00 esinevad

NOUSIAISTE MEESKOOR
JA LEHTSE KAMMERKOOR
Lümanda Söögimaja õuel.

Pühapäeval, 19. juulil
kell 14.00
toimub

TARITU 48. LAULUPIDU
Taritu kooli õuel.
Külalised Lümandast,
Salmelt, Leisist,
Virumaalt, Pärnumaalt ja
Soome sõprusvallast
Nousiaistest.

Peale kontserti simman.
Info: 5264499 Aili Salong
aili.salong@mail.ee

Spordisündmused

JUKU JOOKS toimub sel aastal **26. juunil algusega kell 18.00** (rada avatud ja registreerimine algab tund enne) Taritus Lepiku talu maadel. Kuna viimastel aastatel on hoogu saanud spordiüritustel kepikõnd ja matkamine, siis uudsena sel aastal ootame ka oma üritusele rahvasportlasi-tervise-nõudlejaid liikuma. Nende start on orienteeruvalt kell 19.00, peale sportlaste starte. Stiimuliks on neile välja pandud ka loosiauhinnad. 1 km jooksu-distsantsile on aga oodatud igas eas võistlejad.

Juulikuu keskseks spordisündmuseks on kahtlemata **25. juulil 25. korda** toimuvad **VIIDUMÄE MÄNGUD**. Võistluste avamine **kell 10.00 vana vallamaja** tagusel platsil ja lisaks naabervaldade sportlastele ootame arvukalt oma rahvast kaasa elama ja sporti tegema. Lümanda spordiplatsidel on kavas läbi viia võistlused 7 võistkondlikul alal ja mitmetel individuaalaladel, sh ka huvitav spordiprogramm lastele /alla 13.aastased/ minijalgpall, osavusmängud jm. On avatud puhvet, osalejatele avatud söökla supiköök (talonge saab valla spordijuhi käest võistluspäeva hommikul).

8. august on taas **SPORDIPÄEV TARITU KANDI RAHVALE**. Sel aastal ühitame sinna päeva ka kolme piirkonna sõpruskohtumise, kuna Saarte mängude ja üleriigilise laulu-ja tantsupeo tõttu ei saa seda planeeritud ajal 05. juulil korraldada. Nii et Karala, Lümanda spordirahvas reserveerige 8. august spordi tegemisele.

Täpsemat infot jälgige Lümanda valla kodulehelt ja ajakirjandusest. Taritul on aga oma kodulehekülj www.taritu.ee-Juku Jooksu pildid, tagajärjed, info, spordipäeva kava jpm.

Urve Vakker
valla spordijuht

Käisime Mõnistes

Maikuu lõpus oli üks tore reis Lõuna-Eestisse. Sõidu sihiks oli osa võtta seminarist, mis toimus MTÜ Ääremaa Noored (Mõniste vald) algatatud projekti "Saame kokku põhi, lõuna, ida, lääs" raames.

Kohal oli Eestimaa põhjapoolseim vald, Viimsi vald oma Prangli saare lugudega, idapoolseim vald Vaivara, läänepoolne Lümanda ja võõrustaja lõunatipult – Mõniste.

Vallad tegid ettekande külaliikumisest ja seltsitegevusest. Meie valla tegemistest andis ülevaate Katrin Trumann. Seda kõike oli huvitav kuulata-vaadata. Edasi toimusid rühmatööd teemal "Koostöö – mida, kuidas ja kuhu edasi...". Eesmärgiks oli arutleda nelja "ääremaa" valla vabatahtlikkuse alusel tegutsevate ühenduste ja inimeste edasiste tegevuste üle. Kõlama jäi mõte, et omavahelisi sidemeid võiks edasi arendada kultuuri, spordi ja ettevõtluse vallas.

Järgmine kokkusaamine on juba augustis ja siis oodatakse Mõnistesse juba 150 inimest (kõigist valdadest kokku) ja meilt tervet suurt bussitäit noori ja vanu tegusaid inimesi. Minge ja te ei kahetse, uskuge meid!

Salme Berens ja Saima Talp

Mälestusmärk küüditatuile, mis Eestimaa lõunatipus on kujundatud elumaja lõunafassaadina.

11. juulil kell 12.00 kohtuvad Karalas Roopa lahe ääres heitealade viljelejad. Toimub populaarsust kogunud ODAGALA VÕISTLUS

1. augusti õhtupoolikul Karalas MÕÖKKALA JOOKS. Teretulnud nii sportlased, tervisejooksjad kui kepikõndijad.

Jõumees Ludvig Anger

Elulugu

Kopli Lui sündis Lümanda vallas Koki külas Kopli talus vanemate esimese pojana 17.okt 1924.a. Ta õppis Taritu algkoolis, mille lõpetas 1939.a. Peale kooli lõpetamist oli bussi konduktoriks Lümanda-Kuressaare liinil ja seejärel, 1940.a, Karujärvel vene sõjaväebaaside ehitustel.

1943.a. värvati Anger Saksa sõjaväkke. Sõjaväes olles tutvus ta Tallinnas Linda Metsaluga. Abielluti 1947.a. Samal aastal sündis ka tütar Helgi. Elati kodutalus Kokil ja Ludvig käis juhuslikel ehitustöödel.

1949.a. aprillis kolis pere Pärnumaale Lavassaare turbarabasse. 1950.a. mees arreteeriti § 58 p1 alusel kui kodumaa reetur ja määrati karistuseks 25+5. 1951.aastast kuni 31.okt.1955 tuli tal viibida Vorkuta söekae-vanduses.

Peale vabanemist L.Anger Saaremaale tagasitulemiseks luba ei saanud. Küll aga elasid Maardus tema õde ja vend, ning Lui sai enesele sealses Keemikombinaadis töökoha väävelhappe tsehhis. Ta täiendas end töö kõrvalt pidevalt ja enne pensionile jäämist töötas aparaadi töölisena. Sealne töö oli tervist kahjustav ja aastal 1975.a., Lui oli siis 51 aastat vana, jäi ta pensionile. Pensionipõlves töötas mitmes ettevõttes: "Ortos", "Maratis", "Ühend Katlamajade Soojusvõrgus". 1996.a. sügisel asus perekond elama Raplamaale Alu alevikku. Lui viimane töökoht oli firmas "Alu Teenus" heakorratöölisena. 2002.a. Ludvig haigestus parkinsoni tõppe ja suri 26.jaanuaril 2006.a.

Tegevus

Peale tõstmise olid L.Angeri hobideks pillimäng, (harmoonium, akordion ja mandoliin), suusatamine ja uisutamine. Noodilugemise õppis ka selgeks, iseseisvalt.

Spordiga hakkas Lui tegelema juba Taritu Algkoolis. Ta oli parim 60m jooksus, kaugus- ja kõrgushüppes, aga tõstesportiga hakkas tegelema peale algkooli. 1939.a, olles 16.a. vana, võitis ta Saaremaa meistrivõistlustel tõstmise sulgkaalus II koha tulemusega 175kg (kolme tõste kogusumma). 1940.a. toimusid I Saaremaa meeskondlikud karikavõistlused tõstmises. Sulgkaalu Taritu võist-

konna esindaja oli Ludvig Anger. Segastel sõja aastatel puudusid spordiga tegelemiseks võimalused, kuid peale sõda, kui organiseeriti uued spordiseltsid,

oli Lui nii organiseerijana kui tõstjana Taritus. **Saavutused**

*1947.a. Saaremaa meister kergekaalu tõstmises, kolme tõste kogusumma 250kg.

*1948.a "Kalev" Saaremaa meistrivõistlused, kesikkaal I koht.

*1948.a VS "Jõud" vabariiklikul võistlustel Kehtnas I koht tõstmise kergekaalus, 245kg.

*6.nov 1948.a. autasustab I järgu diplomiga Ludvig Angerit Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu juures asuv Kehakultuuri ja Spordikomitee kui Saaremaa VS "Jõud" eeskujulikku tõsteinstruktorit.

*1949.a. VS "Jõud" vabariiklikel meistrivõistlustel Tallinnas I koht kergekaalus, 260kg.

Alates 1950.a.elas Lui Pärnumaal,Lavassaares.

Seega tuli tal võistelda Pärnumaa värvides:

*8.06.1950.a võistlused Mõisakülas, kergekaalus II koht, 240kg.

*10.12.1950 Pärnumaa meistrivõistlused tõstmises, kergekaalus I koht, 270kg.

Isegi rasked aastad asumisel ei suutnud murda Lui spordimehe vaimu:

*24.märtsil 1957.a. Maardu k/k nimel võisteldes kergekaalus I kohale- 290kg

*1960.a. Harjumaa esivõistlustel kesikkaalus II koht 270kg.

Oma viimased võistlused võistles Lui 1964.a. olles juba 40 aastane sangpommi tõstmises.

*Maardu K/k talispartakiaadil III koht.

Pika võistlustee lõpetas Maardu k/k värvides.

*Kaevurite päeval 30.aug.1964.a.I koht.

Suur tänu tütar Helgile, kes on hoidnud väärtuslikku materjali isast.

Heino Laht

Kevadekuulutajad

Kevade saabumisega ärkab loodus talveunest ja aktiveeruvad mitmed looduses toimuvad protsessid. Kaasa arvatud ka inimene, kui looduse üks osa. Teedel on ilmade soojenemisega näha üha rohkem mopeede, jalgrattaid, mootorrattaid, noored on kauem väljas ja naudivad sooja kevadilma. Seoses sellega mõned teadatud meeldetuletused.

Jalgratas on populaarne varastamisobjekt, sest selle saab kiiresti ja vaevata edasi müüa. Seetõttu tuleb see lukustada isegi siis, kui korraks poodi lähed. Kasutada tuleb kvaliteetseid tugevast metallist valmistatud rattalukke, sest need on kõige tõhusamad. Tavalisi kette on sobivate vahenditega lihtne katki lõigata. Kindlasti on oluline, mille külge ratas kinnitada, see peab olema tugev ja mitte teisaldatav, näiteks laternapost või käsipuu. Kui jalgratta rattaid on lihtne alt ära monteerida, kinnitada need jalgrattalukuga raami külge. Jalgrattaraamile võiks märkida oma isikuandmed, siis on varguse korral politseil seda lihtsam tagastada. Kui jalgratta ostmisest on möödas juba omajagu aega ja dokumendid on kaduma läinud, siis tee oma jalgrattast foto ja kirjuta üles sinu jalgrattale iseloomulikud tunnused.

Mopeedid ja mootorrattad ahvatlevad nii juhu- kui ka elukutselisi vargaid, kes hangivad neid edasimüümiseks või tagavaraosade saamiseks. Kui mootorratas on pargitud, tuleb see lukustada (roolilukk, pidurikettalukk). Alati võib kinnitada mootorratta terastrossi või tabalukku kasutades mingi liikumatu objekti või teise ratta külge. Soovitav on mootorrattale või mopeedile paigaldada signaalsatsiooniseade.

Jalgratas ja mopeed on sõidukid ja neid juhtivad isikud on juhid. Mopeedijuht peab olema vähemalt 14-aastane, jalgrattur sõiduteel sõites vähemalt 10 aastat vana. Õuealal jalgratturi vanuse alammäär ei kehti. 10–15-aastaselt jalgratturil peab sõiduteel sõitmisel olema kaasas vastav juhiluba, 14–15-aastaselt mopeedijuhi ohutu sõidu võtete tundmist tõendav tunnistus. Jalgratturi juhiloa annab tavaliselt välja kool, mopeedijuhi tunnistuse aga ARK, jalgratturi juhiloaga mopeedi juhtida ei tohi. Jalgratta või mopeedi juhtimiseks ei ole juhiluba vajalik, kui ollakse vähemalt 16-aastane.

Juhtidel on juhi õigused ja kohustused. Juht peab enne sõidu alustamist veenduma oma sõiduki, olgu selleks siis jalgratas või mopeed, korrasolekus. Jalgrattal peab olema:

- 1) töökorras pidur ja signaalkell;
- 2) vähemalt ühe ratta mõlemal küljel kollane helkur;
- 3) pimedal ajal või halva nähtavuse korral sõites ees valge ja taga punane tuli või viimast asendav punane helkur.

Mopeedi tehno seisund peab vastama valmistaja nõuetele. Mopeedil peab sõites ees põlema valge tuli.

Ohutu sõidu esmaseks nõudeks on eeskujulikud liikluskombed. Liigelda tuleb nii, et ei tekita ohtu endale ega teistele liiklejatele. Jalgratta ja mopeediga peab sõitma jalgrattateel, selle puudumisel sõidutee äärmisel parempoolsel rajal. Jalgrattaga võib sõita ka teepeenral, kuid sellega ei tohi ohustada seal liikuvaid jalakäijaid. 10-aastased jalgratturid tohivad sõita turvalisuse pärast ka kõnniteel. Jalgrattur või mopeedijuht ei tohi sõita juhtraust käega kinni hoidmata, mopeedijuht peab juhtrauda hoidma mõlema käega, välja arvatud käega hoiatusmärguandmise ajal. Samuti ei tohi lasta enda sõidukit vedada teise sõidukiga ning vedada esemeid, mis takistavad juhtimist või tekitavad ohtu teistele liiklejatele ja pukseerida haagist, mis ei ole selleks valmistatud.

Kindlasti ei tohi juht olla joobeseisundis. See kehtib tingimata ka jalgratturi ja mopeedijuhi kohta.

Mopeedi sise põlemismootori töömaht ei tohi ületada 50 cm³ ja valmistajakiirus 45 km/h. Neid piirmäärasid ületava kahe rattalise sõiduki puhul on tegemist juba mootorrattaga. Kui mopeedi valmistajakiirus on näiteks 50 km/h ehk on lubatud piirmäärast 5 kilomeetri võrra suurem, on selle sõiduki puhul tegemist mootorrattaga, mille juhtimisel kehtivad kõik Liikluseeskirjas sätestatud mootorsõiduki juhile esitatavad nõuded ja kohustused. Mopeedijuht ei tohi sõita kiiremini valmistajakiirusest.

Sõitja on isik, kes kasutab liiklemiseks sõidukit, kuid ei juhi seda. Ka sõitjal, kui liikluses osalejale on oma kohutused. Sõitja ei tohi sõidu ajal tõmmata juhi tähelepanu sõiduki juhtimiselt kõrvale. Mopeediga sõitjal peab olema peas kaitsekiiver. Jalgrattaga ja mopeediga sõitja peavad istuma kindlal ettenähtud istmel.

Igale liiklejale on ette nähtud ka vastutus. Liikluse nõuete rikkumise eest jalakäija või muu liikleja (juht, sõitja) poolt saab määrata rahatrahvi kuni 600 krooni. Kui aga rikkumine on toime pandud joobeseisundis, kui sellega on tekitatud inimesele ettevaatamatusest tervisekahjustus või kui sellega on tekitatud varaline kahju või liiklusoht, on karistused suuremad ja ulatuvad kuni 6000 kroonini.

Jalgratturitele, mopeedijuhtidele ja mootorratturitele veelkord meeldetuletuseks, et kiiver võib päästa teie elu! Kandke alati õige suurusega (paras jalgrattakiiver ei tohi kumardudes peast maha kukkuda) tervet ja korralikult kinnirihmatud kiivrit. Mujal maailmas on heaks kombeks kanda sõiduriiete peal helkurvesti. See suurendab tõenäosust, et teid liikluses märgatakse, mitmekordselt.

Kui nendest juhistest kinni pidada, jääb alles teie vara ja tervis.

Kena suve ja turvalist liiklemist!

Vanemkonstaabel Kaidi Kask

Viimasel ajal on sagenenud juhtumid, kus eksitakse nii koerte kasside pidamise eeskirja kui valla heakorra eeskirja nõuete täitmisel. Toome siinkohal väljavõtted neist õigusaktidest, et värskendada mälu ja korrata üle ammutuntud tõed.

LÜMANDA VALLA KOERTE JA KASSIDE PIDAMISE EESKIRI (väljavõte)

(Kinnitatud Lümada vallavolikogu määrusega 26.juunil 2003.a nr 16)

II NÕUDED KOERTE JA KASSIDE PIDAMISEL

3. Koera ja kassi pidamisel peab loomapidaja jälgima seadusega kehtestatud loomapidamisnõudeid ja loomade pidamise veterinaarnõudeid ning täitma muid talle õigusaktidega pandud kohustusi, sealhulgas koheselt korrastama oma koerte või kasside poolt reostatud kohad, läbi viima loomade sise- ja välisparasiitide tõrje; lubamatu on looma hukkimist, vigastamist või talle valu ja välditavaid füüsilisi ja vaimseid kannatusi põhjustav tegu.
4. Koera ja kassi pidamine ei tohi häirida avalikku korda ning teiste isikute rahu ja turvalisust.
5. Koeri peab pidama loomapidajale kuuluvas või tema valduses olevas ehitises või territooriumil. Territoorium peab olema tarastatud selliselt, et koer sealt välja ei pääseks ja olema välistatud inimestele ja loomadele kallaletungimise võimalus. Tarastamine ei ole kohustuslik koera ketis pidamisel.
6. Koeraomanik on kohustatud tähistama sissepääsu territooriumile sildiga, mis annab informatsiooni koera olemasolust. Silt peab olema paigutatud nähtavale kohale.
7. Paljukorterilistes elamutes võivad korteriomanikud loomapidamise küsimuses korteriomandi reaalosa ja kaasomandi eseme kasutamiseks sõlmida kokkuleppeid.
8. Loomapidaja peab tagama vastsoetatud koerte ja kasside vaksineerimise loomataudide vastu alates kolmandast kuni neljandast elukuust ning kord aastas vaksineerima oma koerad ja kassid.
9. Loomapidaja peab koheselt teatama koera või kassi marutaudi kahtlusest, teadmata põhjusel haigestumisest või suremisest volitatud veterinaararstile.

III KOERA VÕI KASSIGA AVALIKUS KOHAS VIIBIMINE

10. Koera või kassiga avalikus kohas viibimisel peab loomapidaja tagama:
  - 10.1. järelvalve oma koera või kassi üle vältimaks nende lahtipääsemise. Koera tohib viia avalikku kohta rihma või keti otsas. Kui läheduses on inimesi või teisi loomi, peab koera eest vastutav isik tagama nende ohutuse;
  - 10.2. et koeral oleks avalikus kohas viibimisel vajadusel peas suukorv. Ühistranspordis peavad suuremad koerad olema suukorviga, sülekoerad ja kassid peavad olema puuris või korvis;
  - 10.3. oma koera või kassi reostuse kohese koristamise.
11. Keelatud on:
  - 11.1. teadvalt nakkusohtlikult haige koera või kassiga avalikus kohas viibimine;
  - 11.2. viibimine koera või kassiga kaubandus- ja toitlustusettevõtetes, spordi- ja mänguväljakutel, haridus-, kultuuri-, sotsiaal- ja ametiasutustes, avalikes supluskohtades, kultuuriüritustel ja teistes rahvarohketes paikades, välja arvatud selleks ettenähtud üritused ja kohad.

IV HULKUVATE KOERTE JA KASSIDE PÜÜDMINE, PIDAMINE JA HUKKAMINE

12. Kõik järelevalveta koerad loetakse hulkuvateks, omanikuta loomadeks ja kuuluvad kinnipüüdmisele, -pidamisele ning hukkamisele vastavalt Loomakaitseseaduse §-le 18 "Eutanaasia".
13. Kinnipüütud hulkuvad registreeritud koerad tagastatakse omanikule kohe pärast püüdmis- ja ülalpidamiskulude tasumist.

LÜMANDA VALLA HEAKORRA EESKIRI (väljavõte)

(Kinnitatud Lümada vallavolikogu määrusega 26.juunil 2003.a nr 16, muudetud määrusega 20. juunil 2007.a nr 39)

9. KODULOOMADE JA –LINDUDE PIDAMINE

- 9.1. Koduloomade ja –lindude pidamisel peab loomaomanik lähtuma kehtivatest seadustest ja muudest õigusaktidest.
- 9.2. Koduloomi ja –linde on lubatud pidada vaid pidamiseks sobilikes kohtades, kus on välistatud reostuse sattumine põhjavekke ning veekogudesse.
- 9.3. Koduloomade karjatamine ja söötmine on lubatud loomapidajale kuuluval territooriumil või territooriumil, mis on antud tema kasutusse. Koduloomi tuleb karjatada ketis, aia-või elektrikarjusega piiratud alal. Loomaomanik peab tagama, et tema loomad või linnud ei kahjustaks naabruses asuvaid aia-või põllukultuure ega reostaks avalikke kohti.
- 9.4. Koduloomade või -lindude pidamisega tekitatud kahjud peab korvama nende omanik.

Atla kokkutuleku päevakava:

15.00 Perede tutvustamine

17.00 Supisöömine

18.00 Kokkutuleku pidulik avamine. Siia juurde kuuluvad kõned, Atla küla hümnid laulmine (sõnad pähe!) ja isetegevuslased Parajalt õigel ajal – jaanitule süütamine

Järgnevad - tants, trall ja ühislaulud

Lisateave:

* Aega on hommikuni, kuid kell 11.00 peab jõudma Kihelkonnale surnuaiapühale, kus mälestame kõiki Atla külast igavikuteele lahkunuid.

* Perede tutvustamine tähendab oma pere loo rääkimist, alustades esimesest pereemast ja -isast, kes talule aluse panid. Sealt edasi kuni tänase päevani. Võta kaasa ka plakat (või midagi analoogset), kus nimed ja faktid peal. Pärast saab näituse üles panna ja asja lähemalt uurida. Ehk leidub keegi, kes teabest mingi kirjutise koostab.

* Kui Sul tekib mingi mõte veel seoses kokkutuleku korraldamisega, siis anna teada telefonil 52 599 65, 52 784 17. Siit ka lisainfo.

* Osavõtumaks on 100 krooni. Seltsi liikmetel piisab liikmemaksu maksmisest. Allameetrimed saavad muidu.

* Ära karda vihma ja ära looda, et see tulemata jääb. MEIL NÜÜD PEOTELK, seal saab varju.

* Kui Sul vaja supikõrvast või muidu midagi tuju tõstmiseks - võta ise kaasa

Otto-Jonasest ja Atla küla kokkutulekust

Vanal ajal tulnud Atla randa üks rootslane. Mere kaldal olnud mets. Randunu ehitanud metsast maja ja hakanud pangal põletama tõrva. Ta nimi olnud Otto- Jonas. Tema ehitanud Atlasse esimese talukoha – Kuusiku talu.

Seda juttu on 80 aastat tagasi rääkinud kooliõpetaja Mihkel Arm , kes omakorda kuulnud seda Peeter Kajupanga käest ja tema omakorda oma isa käest, kes olevat sündinud umbes 1780.aasta paiku. (Jaan Jensen , Kihelkonna kihelkonna traditsioonid, 1928).

Meid kõiki huvitaks väga, kui mitmesaja aasta taha jääb see aeg, mil Otto-Jonas Atla randa jõudis. Kui kaugele ulatub inimeste mälu? Kui suur on selles jutus tõetera?

Oli kuidas oli, kuid küla ajalugu on igal juhul uurimist väärt. Küla ajalugu, see on iga pere lugu pluss veel midagi, mis seob küla inimesi. Need on ühised tegemised ja arusaamad ilmaelust, inimestest, väärtushinnangud, iseenese määratlemine. Seda kõike võiks nimetada küla identiteediks. Selles tähenduses, et identiteet on ühtekuuluvustunne.

Nõnda siis, Atla küla rahvas, meid seob ühtekuuluvustunne. Ja tõesti, see on nii. Ühtekuuluvustunne toob meid kodukülla igal jaanipäeval ja jõulude ajal. Iga viie aasta järel saame kokku küla kokkutulekul. Sel aastal kolmandat korda. Igal aastal jääb vähemaks vanemaid inimesi, kes mäletavad külaelu endistest aegadest. Nüüd ei saa enam oodata, tuleb hakata kuulnud jutte kirja panema ja oma silmaga nähtut meenutama ning järglastele edasi jutustama.

23.juunil algusega kell 3 päeval algab Atla küla kokkutulek Rannamäel. Alustame oma pere loo jutustamisest. Hea oleks, kui jutt oleks ka kirja pandud, siis saab neist kokku panna ühe kogumiku Atla küla kohta. Vähemalt algus saab tehtud. Olen üsna kindel, et saame ühisel jõul sellega hakkama.

Kokkutuleku info on üles pandud ka valla kodulehele.
Kokkusaamiseni Rannamäel!

NB! Eeriksaare rahvas, te olete ikka ka oodatud. Nii on see olnud.

**Korraldajate nimel
Enda Pormann**

VIII SAAREMAA KÜLADEPÄEV

13. juuni 2009

KÄESLA KÜLAVÄLJAKUL

Arutame *probleeme* ning nende *põhjuseid* ja otsime *meetmeid* nendest põhjustest jagu saamiseks, mis ei võimalda külainimestel tunda end vaba, iseseisva, peremehetundega inimesena oma esivanemate maal

Päevakava

10.00 Kogunemine, väljapanekute kujundamine.
11.00 Saaremaa Kodukandi hümnid laulmine. Avamine. Tervitused
11.30 **Foorum**

KÜLAVANEM KUI KÜLAKOGUKONNA HOIDJA

foorumit juhib Ülo Vooglaid

13.00 Lõuna ühiselt kaasavõetud piknikukorvist
Esinevad Kärla Muusikakooli õpilased
14.00 Kohalike toodete laad
Taimed taluaias - taimede vahetamine
Noorteprogramm
Kärbla Põhikooli õpilaste etendus „Söök ja pisik“
Mälumäng, ratsutamine
Jõukatsumised, vibulaskmine
16.30 Kärla valla rahvatantsijate ülesastumine
17.00 Küladepäeva lõpetamine

Päeva lõpus on võimalik osta **hõrgutist** - maa sees küpsetatud lambaliha.

Registreerimine (08.06.09) ja info telefonidel:
56627840 Kaja Juulik
53430631 Maive Öispuu
5041095 Elvi Viira

Jaaniõhtud Lümända vallas

**Pühapäeval, 21.juunil
kell 21.00**

Karala küLa jaaniõhtu
Karala külamaja juures

**Esmaspäeval, 22.juunil
kell 21.00**

Kotlandi küLa jaaniõhtu
Pihla rannas

Teisipäeval, 23.juunil
Lümända rahva jaanipidu, mis
sel aastal toimub
Leedri külaväljal.

Kell 13.00-17.00 Leedri küla
jaanilaat ja piruka
küpsetamise võistlus.

Kell 20.00 vabaõhuetendus
Kell 21.00 tule süütamine

Tantsumuusikat teeb
Tarvo Raja
Söögi-joogi eest hoolitseb
OÜ Raret

Kärbla Vallavalitsus

Saaremaa Kodukant

Varpe küla V kokkutulek

25 aastat tagasi toimus I Varpe küla kokkutulek. Aeg ja aastad lendavad kiiresti. Saame kokku Varpe küla (Varpe, Pälli, Uusi) 5. kokkutulekul laupäeval, **15.augustil kell 13.00 Kõstri koplis.**

Kõik, kes on Varpe külaga seotud olete oodatud!

Hea külarahvas, andke oma sugulastele kokkutulekust varakult teada!

Oma osavõttust anna teada telefonidel:

5106966 Maire Murekas ja 5189894 Aivar Õunap.

Osamaks 100 krooni (lapsed tasuta) kanda a/a 1100551474 märgusõnaga kokkutulek või maksta sularahas Maire Murekase kätte.

Kotlandi ja Koki küla kokkutulek

Kotlandi küla IV ja Koki küla III kokkutulek toimub **1. augustil 2009 Kotlandi külas Pihla rannas.**

Kogunemine kell 11.00.

Veedame koos mõnusa päeva, meenutame kandi ajalugu, naudime esinejaid, laulame ja mängime, kohtume heade tuttavatega.

Osamaks 50.-, kuni 18.aastastele 25.-, eelkooliealistele tasuta. Osamaks kanda Kotlandi-Koki Kodukultuuri Selts Kadakas a/a 221017415771, selgitusse kokkutulek, ees-ja perekonnanimi.

Eelregistreerimine kuni 20.07. Kohapeal osamaks 75.-/35.-

Täiendav info: Mustika Lelet - 5177345,

Kadaka Helju- 5186192,

Aili Salong, Taritu Rahvamaja, 5264499, aili.salong@mail.ee

TEATED

Juulikuus on Taritu Raamatukogu avatud teisipäeviti (7., 14., 21., ja 28. juulil) kell 10-12.

Seoses Lümända Raamatukogu juhataja osalemisega laulupeol ja õppereisil on raamatukogu avatud 1., 7. ja 8. juulil kella 10.00-17.00. Puhkuse ajal 13.07-10.08 neljapäeviti 10.00-13.00.

Südamlikud kingiideed katsikute, kooli lõpetamise, juubeli või mõne muu tähtpäeva puhul oma kandi inimestelt leiab nüüd käsitööpoest Lümända söögimaja õuelt. Olete oodatud külastama iga päev kell 11.30-17.00.

Samas võtame ka käsitööd müüki, täpsem info Jaanikalt tel 56 236 402.

Ette tänades, Jaanika

Kuulutame konkursi

LASTEAI A ÕPETAJA ABI

vabale ametikohale tööle asumisega
25. augustist 2009

Avaldused palume tuua Lümända Lasteaeda hiljemalt 15. augustiks. Eelistatud on kesk- või eriharidusega (õpetaja abi koolituse läbinud) töötaja, kes armastab lapsi ja on meeldivaks kolleegiks kaastöötajatele.

Avaldusele palume lisada haridust tõendav dokument, võimalusel koolituse tõendid.

Info tel 76 346 või 55 60 48 41

Lümända Lasteaed
Lümända 93301
Saaremaa

Õnnitleme tähtpäeval!

Mai

ROSILDE-JOHANNA MEIER	89	Varpe küla
VAIKE DEMENTENKO	85	Riksu küla
MAIMU VALGE	84	Koimla küla
ÕIE PUUSEPP	80	Koki küla
LAINA SELIRAND	75	Kuusnõmme küla

Juuni

ELMOT TEERN	81	Karala küla
-------------	----	-------------

Juuli

MARIE SALONG	92	Koimla küla
MEETA AIT	86	Riksu küla
ELMI JÕGI	81	Lümända küla
MAIMU KAPP	80	Varpe küla
OSVALD VALDUR TOOP	75	Leedri küla

August

VALDA LAUGE	80	Lümända küla
-------------	----	--------------

MÄLESTAME LAHKUNUID

Väino Meier	1931 – 2009
Hilda Armuand	1922 – 2009
Ülle Roosa	1959 – 2009
Helju Soon	1927 – 2009
Salme Irs	1919 – 2009

Õnnitleme lapse sünni puhul!

Mia Maastik

27. jaanuar 2009

Vanemad

Lilian Ehte ja Mart Maastik

Karala küla

Tõnis Reitalu

3. mai 2009

Vanemad

Triin Reitalu ja Janno Tuulik

Viidu küla

Emilie Pink

14. mai 2009

Vanemad

Merike ja Margus Pink

Koimla küla

Toimetaja Katrin Trumann, tel 45 22 754

arendus@lymanda.ee

kodulehekülge: www.lymanda.ee

Trükk: Saarte Trükikoda, trükiaarv 320